

PAPER CODE – MANYD204

PAPER NAME – शास्त्रसमीक्षा-2

Unit 1

• **लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)**

1. पुरुरवा-उर्वशयोः संवादः ऋग्वेदस्य कस्मिन् मण्डले वर्तते?
2. यम-यमीसंवादसूक्तम् ऋग्वेदस्य दशममण्डलस्य कं सूक्तम् अस्ति?
3. कठोपनिषद् केन वेदेन सम्बद्धोऽस्ति?
4. कठोपनिषदनुसारं महतः परं किमस्ति?
5. सांख्यमते प्रमाणं कतिविधम्?
6. सांख्यमते अहंकारस्य उत्पत्तिः कुतः भवति?
7. अनुबन्धाः कति सन्ति?
8. समष्टिव्यष्ट्यभिप्रायेणैकमनेकमिति' उक्तिरियं वेदान्तसारे कस्य सन्दर्भोऽस्ति?
9. 'वृद्धिसंज्ञाविधायकं' सूत्रं किम्?
10. 'इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः' इति सूत्रेण किं विधीयते?
11. साधारणीकरणसिद्धान्तस्य प्रवर्तकः कः?

• **टिप्पणी (6×5)**

1. यम-नचिकेताख्यानम्
2. ईशोपनिषद्

3. कठोपनिषद्
4. केनोपनिषद्
5. सत्कार्यवादः

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1. पुरुरवा- उर्वशीसूक्तस्य वर्ण्यविषयं प्रतिपादयत।
2. कठोपनिषदः द्वितीयवल्याः श्रेय-प्रेयमार्गविषये संक्षेपेण उपस्थापयत।
3. सांख्यमते प्रकृतिस्वरूपं विवेचयत।
4. सांख्यमते सृष्टिप्रक्रियां विवेचयत।
5. वेदान्तसारानुसारं अज्ञानस्वरूपं निरूपयत।

Unit 2

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

1. यम-यम्योः सम्बन्धः कः आसीत्?
2. विश्वामित्र-नदी संवादसूक्तः ऋग्वेदस्य केन मण्डलेन सम्बद्धम् अस्ति?
3. ईशावास्यदिशा कथम् अमृतम् अश्नुते?
4. श्वेताश्वेतरोपनिषद् केन वेदेन सम्बद्धा?
5. सांख्यानुसारं सृष्टिकारणं किम्?
6. वेदान्तसारानुसारं सूक्ष्मशरीराणि कति अवयवानि भवन्ति?
7. अर्थसंग्रहानुसारं वैदिकवाक्ये व्यापारविशेषः किं निष्ठः?
8. "हलोऽनन्तरा...." इति सूत्रेण का संज्ञा भवति?

9. समासशास्त्रे प्रथमनिर्दिष्टं किं भवति?

10. व्यक्तिविवेकः कस्य रचना वर्तते?

• टिप्पणी (6×5)

1. ईश्वरकृष्णः

2. प्रत्ययसर्गः

3. सृष्टिक्रमः

4. पुरुषबहुत्वम्

5. प्रकृतिस्वरूपम्

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1. भावना कतिविधा? सभेदान् निरूपयत।

2. "विभावानुभावव्यभिचारिसंयोगाद्रसनिष्पत्तिः"- सूत्रमिदं व्याख्यायत।

3. साहित्यशास्त्रस्य षट्सम्प्रदायविषये विशदयत।

4. ईशोपनिषदनुसारेण विद्याभेदं निरूपयत।

5. कठोपनिषदनुसारं ब्रह्मतत्त्वं समुपस्थापयत।

Unit 3

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

1. "तथा तस्य च संवासमसूयन् पाकशासनः" इति ऋचायाः संबन्धः केन संवादसूक्तेन अस्ति?

2. "उत्तिष्ठत जाग्रत प्राप्य वरान् निबोधत" इति कुत्र उपदिष्टम्?
3. कठोपनिषदि नचिकेतसः पितां कं यागमनुष्ठितवान्?
4. सांख्यकारिकायां कीदृशं कैवल्यम्?
5. वेदान्तसारानुसारं निर्विकल्पकस्य समाधेः कति विघ्नाः भवन्ति?
6. अर्थवादस्य स्वरूपं किम्?
7. 'ग्रामं गच्छन् तृणं स्पृशति' - इत्यत्र द्वितीया विधायकं सूत्रं किम्?
8. 'स्वाहा'- शब्दयोगे का विभक्तिः भवति?
9. 'रूपवती भार्या यस्य' इत्यस्य समस्तपदं किं भवति?
10. रससूत्रस्य श्रेष्ठव्याख्याकारः कः?

• **टिप्पणी (6×5)**

1. अज्ञानम्
2. आवरणशक्तिः
3. विक्षेपशक्तिः
4. अध्यारोपः
5. अपवादः

• **दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)**

1. कठोपनिषदनुसारं आत्मास्वरूपं प्रतिपादयत।
2. सांख्यमते पुरुषस्वरूपं निरूपयत।

3. सत्कार्यवादः इति सिद्धान्तं यथाग्रन्थं विवेचयत।
4. भावना का ? भावनायाः भेदं विवेच्य विस्तरेण निरूपयत।
5. 'अथातो धर्मजिज्ञासा' सूत्रमिदं व्याख्यायत।

Unit 4

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

1. "मन एव त्वच्छ्रेयो मनसो वै त्वं _____" इति केन उक्तम्?
2. 'वाक्सूक्तम्' ऋग्वेदस्य कस्मिन् मण्डले विद्यते?
3. मुण्डकोपनिषद् केन वेदेन सम्बद्धा अस्ति?
4. समानाक्षराणि कति?
5. 'व्यक्ताव्यक्तज्ञविज्ञानात्' इत्यत्र 'ज्ञ' शब्देन कः बोद्धव्यः?
6. वेदान्तसारानुसारं तितिक्षायाः किं लक्षणम् अस्ति।
7. परिसंख्याविधेः उदाहरणं किम्?
8. 'नदीमन्ववसिता सेना' इत्यत्र कस्मिन्नर्थे कर्मप्रवचनीयसंज्ञा भवति?
9. अव्ययीभावसमासे 'सह' स्थाने 'स' इति आदेशः केन सूत्रेण विधीयते?
10. वीररसस्य स्थायीभावः कः?

• टिप्पणी (6×5)

1. लोगाक्षिभास्करः
2. शाब्दीभावना

3. आर्थीभावना
4. विनियोगविधिः
5. परः सन्निकर्षसंहिता

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1. विधि कतिविधा प्रतिपादयत।
2. मीमांसानये प्रमाणविचारः कुरुत।
3. विनियोगविधेः सहकारिकारणानि वर्णयत।
4. 'अकथितं च' सूत्रमिदं सोदाहरणेन व्याख्यायत।
5. लक्षणेत्थंभूताख्यानभागवीप्सासु-प्रतिपर्यनवः' सूत्रमिदं सोदाहरणेन व्याख्यायत।

Unit 5

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

1. सन्ध्यक्षराणि कति?
2. रेफितस्य लक्षणम् किम्?
3. वेदान्तसारानुसारं 'अज्ञानं' किं रूपं भवति?
4. अर्थसंग्रहानुसारं भावना कतिधा?
5. शाब्दीभावनायाः साध्यं किम्भवति?
6. निर्धारणविषये कीदृशी विभक्तिव्यवस्था?
7. 'चौराद् भयं चौरभयम्' इत्यत्र पञ्चमीविभक्तिः केन सूत्रेण?
8. अनुष्टुपछन्दसि कति अक्षराणि सन्ति?

9. औचित्यसम्प्रदायस्य प्रवर्तकाचार्यः कः?

10. 'रीतिरात्मा काव्यस्य' इति कः स्वीक्रियते?

• टिप्पणी (6×5)

1. रससम्प्रदायः

2. ध्वनिसम्प्रदायः

3. आर्याछन्दः

4. अनुष्टुपछन्दः

5. अलंकारसम्प्रदायः

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1. वेदान्तदर्शनमते प्रमाणानि कति? विस्तरेण व्याख्यायत।

2. 'तत्त्वमसि' महावाक्यमिदं व्याख्यायत।

3. पञ्चीकरणप्रक्रियां निरूपयत।

4. वेदान्तसारानुसारं लिङ्गशरीरोत्पत्तिविषये संक्षेपेण उपस्थापयत।

5. यम-यमीसूक्तस्य सारांशः लिख्यताम्।

PAPER CODE-MANYC201

PAPER NAME- न्यायदर्शनम् - 2

Unit- 1

• **लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×12)**

1. तर्कभाषाकारः कः?
2. न्यायनये प्रमेयाणि कति?
3. प्रथमप्रमेयं किम्?
4. आत्मनः लक्षणं किम्?
5. बुद्ध्यादिगुणलिङ्गकः कः?
6. आत्मा कीदृशः?
7. किं नाम विभुत्वम्?
8. किं नाम मूर्तत्वम्?
9. शरीरस्य लक्षणं किम्?
10. इन्द्रियाणि कति?
11. मनसो लक्षणं किम्?
12. का नाम चेष्टा?

• **टिप्पणी (6×6)**

1. आत्मा
2. शरीरम्

3. महर्षिवात्स्यायनः

4. इन्द्रियाणि

5. प्रमाणम्

6. प्रमेयाणि

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1. अपवर्गप्राप्तेः क्रमः प्रदर्शयत |

2. आत्मनः नवमद्रवत्वं साध्ययत |

3. न्यायदर्शनस्य द्वितीयाध्यायस्य वर्ण्यविषयं उपस्थापयत |

4. शरीरलक्षणं युक्तिपूर्वकं प्रतिपादयत?

5. इन्द्रियलक्षणं परिष्कुरुत |

Unit-2

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×11)

1. चतुर्थप्रमेयं किम्?

2. अर्थाः कति?

3. पृथिव्याः लक्षणं किम्?

4. पृथिव्यां कति गुणाः वर्तन्ते?

5. अपां लक्षणं किम्?

6. तेजसः लक्षणं किम्?

7. आकाशस्य लक्षणं किम्?

8.कालस्य लक्षणं किम्?

9.गुणाः कतिविधः?

10.रसः कतिविधः?

11. रूपं कतिविधम् ?

• टिप्पणी (6×5)

1.आपः

2.वायु :

3.कालः

4.मनः

5.भुतेभ्य इन्द्रियाणामुत्पत्तिक्रमः

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1.अर्थाः कति? तत्भेदान् विवेचयत।

2.पृथिवीलक्षणम् यथाग्रन्थं परिष्कुरुत ।

3.आकाशस्य साधनं कुरुत ।

4.मनोलक्षणं युक्तिपूर्वकं परिष्कुरुत ।

5.रूपलक्षणं प्रतिपादयत ।

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×12)

1. स्नेहः कः?
2. संयोगस्य लक्षणं किम्?
3. संयोगः कतिविधः?
4. विभागस्य लक्षणं किम्?
5. विभागः कतिविधः?
6. किं नाम द्रवत्वम्
7. सामान्यस्य लक्षणं किम्?
8. अभावः कतिविधः?
9. न्यायनये कतिविधम्?
10. संस्कारस्य लक्षणं किम्?
11. शब्दस्य समवायिकारणं किम्?
12. विशेषस्य लक्षणं किम्?

• टिप्पणी (6×6)

1. बुद्धिः
2. संयोगः
3. विभागः
4. कर्माणि

5.विशेषः

6.संस्कारः

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

- 1.संयोग-विभागानां स्वरूपं सभेदान् विवेचयत ।
- 2.शब्दोत्पत्तिप्रक्रिया विवेचयत ।
- 3.सामान्यलक्षणं परिष्कुरुत ।
- 4.अभावस्य लक्षणं किम्? सभेदान् प्रतिपादयत।
- 5.समवायस्य लक्षणं विवेचयत ।

Unit 4

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

- 1.को नाम मोक्षः?
- 2.संशयस्य लक्षणं किम्?
- 3.संशयः कतिविधः?
- 4.वादः कः?
- 5.प्रयोजनस्य लक्षणं किम्?
- 6.दृष्टान्तः कः?
- 7.को नाम जल्पः?
- 8.वितण्डालक्षणं किम्?

9. अवयवाः कतिविधाः?

10. को नाम निर्णयः?

• टिप्पणी (6×5)

1. अपवर्गः

2. संशयः

3. वादः

4. जल्पः

5. वितण्डा

6. एकविंशतिदुःखानि

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1. अपवर्गप्राप्तेः क्रमः यथाग्रन्थं विवेचयत।

2. सिद्धान्तस्य लक्षणं परिष्कृत्य तद्भेदान् निरूपयत।

3. निग्रहस्थानानि कति विस्तरेण विवेचयत।

4. शब्दस्य अनित्यत्वं साधयत।

5. संशयलक्षणं विलिख्य तद्भेदान् निरूपयत।

Unit 5

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

1. हेत्वाभासाः कतिविधाः?
2. हेत्वाभासशब्दस्य व्युत्पत्तिः का?
3. साधारणानैकान्तिकस्य लक्षणं किम्?
4. असिद्धः कतिविधः?
5. आश्रयासिद्धस्य लक्षणं किम्?
6. व्याप्यत्वासिद्धः कः?
7. विरुद्धस्य लक्षणं किम्?
8. उपाधेः लक्षणं किम्?
9. अनैकान्तिकः कतिविधः?
10. 'पर्वतो वह्निमान् धूमात्' इत्यत्र सपक्षः कः?

• **टिप्पणी (6×5)**

1. हेत्वाभासः
2. असिद्धः
3. विरुद्धः
4. अनैकान्तिकः
5. जातिः

• **दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)**

1. हेत्वाभासस्य व्युत्पत्तिं विलिख्य सामान्यलक्षणं विवेचयत।

2. असिद्धः कतिविधः? सोदाहरणपुरस्सरम् असिद्धहेत्वाभासं प्रस्तूयत।

3. अनैकान्तिकहेत्वाभासः कतिविधः? सभेदान् विवेचयत।

4. न्यायभाष्यानुसारं प्रमेयनिरूपणं कुरुत ।

5. न्यायभाष्यानुसारं प्रमाणानि निरूपयानि।

Paper code - MANYC202

PAPER NAME- वैशेषिकदर्शनम् -2

Unit-1

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×11)

1. मुक्तावलीकारः कः?
2. मुक्तावल्याः अपरं नाम किम्?
3. अनुमितौ व्यापारः कः?
4. अनुमितौ करणं किम्?
5. परामर्शस्य लक्षणं किम्?
6. व्यापारस्य लक्षणं किम्?
7. ज्ञायमानं लिङ्गम्
8. अनुमितिकरणं भवति न वा ?
9. परामर्शस्य अनुमितिकरणत्वं के नाङ्गीकुर्वन्ति ?
10. पूर्वपक्षव्याप्तिलक्षणं किम्?
11. पर्वतो वह्निमान् धूमात् इत्यत्र साध्यतावच्छेदकसम्बन्धः कः?

• टिप्पणी (6×5)

1. विश्वनाथपञ्चाननभट्टाचार्यः
2. परामर्शः

3. अनुमिति

4. पूर्वपक्षव्याप्तिः

5. परामर्शस्य अनुमितिकारणत्वप्रसङ्गे मीमांसकमतखण्डनम्

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1. यथाग्रन्थमनुमितिप्रक्रिया विवेचयत

2. मीमांसकमतं विखण्ड्य परामर्शस्य अनुमितिकारणत्वं प्रतिपादयत ।

3. पूर्वपक्षव्याप्तिलक्षणं परिष्कुरुत

4. केवलान्वयीस्थले अव्याप्तिवारणप्रकारं निरूपयत ।

5. युक्तिपूर्वकं सिद्धान्तव्याप्तिलक्षणं निरूपयत ।

Unit-2

• लघूत्तरीयप्रश्नोत्तरः (1×10)

1. का नाम पक्षता?

2. का नाम सिषाधयिषा ?

3. हेत्वभासपदस्य व्युत्पत्तिः का?

4. हेत्वभासः कतिविधः?

5. हेत्वभाससामान्यलक्षणं किम्?

6. असिद्धः कतिविधः?

7. आश्रयासिद्धेः लक्षणं किम्?

8. अनैकान्तिकः कतिविधः?

9. विरुद्धलक्षणं किम्?

10. बाधः कः?

• **टिप्पणी (6×5)**

1. पक्षता

2. असिद्धः

3. विरुद्धः

4. प्रतिबध्यप्रतिबन्धकभावः

5. प्राचां हेत्वभासलक्षणम्

• **दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)**

1. हेत्वभाससामान्यलक्षणं मुक्तावलीदिशा निरूपयत।

2. पक्षतायाः सिद्धान्तलक्षणं निरूपयत ।

3. सव्यभिचारस्य भेदान् प्रदर्शयत ।

4. बाधलक्षणं परिष्कुरुत ।

5. असिद्धेः भेदं प्रदर्श्य तल्लक्षणं निरूपयत।

Unit-3

• **लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)**

1. शाब्दबोधे करणं किम्?

- 2.शाब्दबोधे व्यापारः कः?
- 3.शाब्दबोधे सहकारिकारणं किम्?
- 4.शक्तिग्रहोपायाः के?
- 5.का नाम शक्तिः?
- 6.का नाम लक्षणा ?
- 7.लक्षणा कतिविधा?
- 8.लक्षणायाः बीजं किम्?
- 9.'गङ्गायां घोषः' इत्यत्र का लक्षणा?
- 10.'तत्त्वमसि' इत्यत्र का लक्षणा?

• **टिप्पणी (6×5)**

- 1.उपमानम्
- 2.शब्दः
3. जहल्लक्षणा
4. अजहल्लक्षणा
5. जातिशक्तिवादखण्डनम्

• **दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)**

- 1.शाब्दबोधप्रमायाः स्वरूपं प्रतिपादयत ।
2. सोदहरणलक्षणपुरस्सरं लक्षणायाः स्वरूपं विवेचयत ।

3. शक्तिग्रहकारणानि सोदाहरणं विवेचयत ।

4. पदस्य चातुर्विध्यं निरूपयत ।

5. शक्तेः स्वरूपं उपस्थापयत ।

Unit-4

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

1. पदलक्षणं किम्?

2. पदं कतिविधम्?

3. न्यायनये पदस्य शक्तिः कुत्र?

4. यौगिकपदम् किम्

5. रूढपदं किम्?

6. का नाम आसत्तिः

7. का नाम आकाङ्क्षा?

8. का नाम योग्यता?

9. स्मृतेः लक्षणं किम्?

10. मनसो लक्षणं किम्?

• टिप्पणी (6×5)

1. लक्षणा

2. आकाङ्क्षा

3.योग्यता

4.आसत्तिः

5.स्मृतिः

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

- 1.जातिशक्तिवादं खण्डयत
- 2.शक्तेः स्वरूपं उपस्थापयत ।
- 3.शाब्दबोधकारणानि प्रतिपादनीयानि ।
- 4.स्मृतिलक्षणं परिष्कुरुत ।
- 5.मनसः अणुत्वं समुपस्थापयत ।

Unit-5

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

- 1.गुणाः कतिविधा?
- 2.गुणस्य लक्षणं किम्?
- 3.अनेकाश्रिताः गुणाः के?
- 4.पीलुपाकवादिनः के ?
- 5.पीठरपाकवादिनः के?
- 6.द्वित्वोत्पत्तिः कथं भवति?
- 7.अपेक्षा बुद्धिः का?
- 8.परतःप्रामाण्यवादिनः के?

9. प्रयत्नं कतिविधम्?

10. प्रमात्वं स्वतो ग्राह्यमिति मतं कस्य?

• टिप्पणी (6×5)

1. गुणत्वजातिसिद्धिः

2. प्रमालक्षणम्

3. अन्यथाख्यातिः

4. अर्थापत्तिखण्डनम्

5. चिकीर्षा

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1. रूपस्य लक्षणं सदळकृत्यं परिष्कुरुत ।

2. संशयलक्षणं प्रतिपादयत ।

3. भावनालक्षणं परिष्कुरुत।

4. रूपादिपाके वैशेषिकमतमुपस्थापयत

5. सभेदं संस्कारं विवेचयत

PAPER CODE - MANYC203

PAPER NAME - व्याप्तिविमर्शः- 2

Unit-1

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

1. तत्त्वचिन्तामणिकारः कः?
2. दीधितिकारः कः?
3. मणिकारोक्तं व्याप्तेः द्वितीयलक्षणं किम्?
4. द्वितीयलक्षणे साध्यवदभिन्नत्वे पदं कुतो निवेशितम्?
5. किं नाम अव्याप्यवृत्तित्वम् ?
6. कपिसंयोगी एतद् वृक्षत्वाद् इत्यत्र साध्यतावच्छेदकसम्बन्धः कः?
7. कपिसंयोगी एतद् वृक्षत्वाद् इत्यत्र हेतुतावच्छेदकसम्बन्धः कः?
8. प्राचीनमते साध्यवद्भिन्नत्वं कस्य विशेषणम्?
9. नवीनमते द्वितीयलक्षणस्य समासप्रकारकः कः?
10. घटाकाशसंयोगघटतत्वान्यतराभाववान् गगनत्वाद् इत्यत्र सद्हेतुरसद्हेतुर्वा?

• टिप्पणी (6×7)

1. तत्त्वचिन्तामणिः
2. मथुरानाथः
3. व्याप्तेः : द्वितीयलक्षणम्

- 4.द्वितीयलक्षणे प्राचीनमतखण्डनम्
- 5.साध्याभाववदित्यस्य व्यर्थत्वा पपत्तिः
- 6.नव्यमते अव्याप्यवृत्तिसाध्यकस्थले दोषवारणम्
- 7.द्वितीयलक्षणे यद्वामतम्

• दीर्घोत्तरीयप्रश्ना (10×5)

- 1.मणिकारोक्तं व्याप्तेः द्वितीयलक्षणे प्राच्यनव्यमतयोः वै षम्यं प्रदर्शयत ।
- 2.सदलकृत्यं द्वितीयलक्षणं परिष्कुरुत ।
- 3.संयोगिद्रव्यत्वादित्यत्र नव्यमते अव्याप्तिवारणाप्रकारं प्रदर्शयत ।
- 5.घटाकाशसंयोगघटत्वान्यतरा भाववान् गगनत्वाद् इत्यत्र दोषवारणप्रकारं प्रदर्शयत ।

Unit-2

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

- 1.व्याप्तिपञ्चकम् कीदृशः ग्रन्थः वर्तते?
- 2.अभावस्य लक्षणं किम्?
- 3.अभावः कतिविधः?
- 4.प्रागभावस्य लक्षणं किम्?
- 5.प्रध्वंसभावस्य लक्षणम् किम् ?
- 6.अत्यन्ताभावस्य लक्षणं किम्?

7. अन्योयाभावस्य लक्षणं किम्?

8. को नाम नित्यसंसर्गाभावः?

9. को नाम जन्यसंसर्गाभावः?

10. घटाकाशसंयोगघटतत्वान्यतराभाववान् गगनत्वाद् इत्यत्र सद्हेतुरसद्हेतुर्वा ?

• टिप्पणी (6×5)

1. दीधितिकारः

2. जगदीश :

3. गङ्गेशोपाध्याय :

4. नव्यमते अव्याप्यवृत्तिसाध्यकस्थले दोषवारणमम्

5. द्वितीयलक्षणे यद्वामतम्

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1. द्वितीयलक्षणस्य नानाधिकरणसाध्यकस्थले दोषवारण प्रकारं प्रदर्शयत ।

2. द्वितीयलक्षणस्य पञ्चमलक्षणेन सह पौनरुक्तं प्रदर्श्य खण्डयत्।

3. साध्याभावपदस्य वैयर्थ्याशङ्क्य तृतीयलक्षणे खण्डयत ।

4. प्रथमलक्षणस्य परिहारबीजं स युक्तिकं निरूपयत ।

5. अधिकरणभेदेन अभाव भेदादिति मतं यथाग्रन्थं प्रतिपादयत ।

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

1. मणिकारोक्तं तृतीयलक्षणं किम् ?
2. अन्योन्याभावस्य लक्षणं किम् ?
3. किं नाम प्रतियोगित्वम् ?
4. तृतीयलक्षणे कीदृशः अन्योन्याभावः ग्राह्यः ?
5. किं नाम व्यासज्यवृत्तित्वम् ?
6. नानाधिकरणसाध्यकस्थलं किम् ?
7. किं नाम अव्यासज्यवृत्तित्वम् ?
8. एकाधिकरणकसाध्यकस्थलं किम् ?
9. घटात्यन्तभावस्य प्रतियोगी कः ?
10. भूतले घटाभावः इत्यत्र अनुयोगी कः ?

• टिप्पणी (6×6)

1. व्यासज्यवृत्तित्वम्
2. अव्यासज्यवृत्तित्वम्
3. तृतीयलक्षणम्
4. प्रतियोग्यवृत्तित्वम्
5. केवलान्वयित्वम्
6. अव्याप्यवृत्तित्वम्

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1. मणिकारोक्तं तृतीयलक्षणं ससमन्वयं प्रदर्शयत ।
2. तृतीयलक्षणे अन्योन्याभावस्य सार्थक्यं प्रदर्शयत ।
3. तृतीयलक्षणस्य समासप्रकारं यथाग्रन्थं विवेचयत।
4. तृतीयलक्षणस्य नानाधिकरणसाध्यकस्थले अव्याप्तिं प्रदर्शयत।
5. तृतीयलक्षणे यद्दामतं सप्रसङ्गं निरूपयत।

Unit 4

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

1. मणिकारोक्तं चतुर्थलक्षणं किम्?
2. किं नाम साकल्यम्?
3. "पर्वतो वह्निमान् धूमात्" इत्यत्र साध्यतावच्छेदकसम्बन्धः कः?
4. का नाम अव्याप्तिः?
5. का नाम अतिव्याप्तिः?
6. चतुर्थलक्षणे साकल्य कस्य लक्षणम्?
7. असम्भवस्य लक्षणं किम्?
8. साध्याभाववतः विशेषणं किम्?
9. द्रव्यं सत्त्वादिति सद्हेतुस्थलमसद्हेतुस्थलं वा ?
10. निरवच्छिन्नत्वं नाम किम्?

• टिप्पणी (6×6)

- 1.चतुर्थलक्षणम्
- 2.चतुर्थलक्षणे साध्याभावपदार्थः
- 3.साकल्यपदार्थः
- 4.निरवच्छिन्नत्वपदार्थः
- 5.सत्तापदार्थः
- 6.संयोगपदार्थः

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

- 1.मणिकारोक्तं चतुर्थलक्षणं ससमन्वयं प्रदर्शयत।
- 2.साकल्यं साध्याभावतो विशेषणम् इति ग्रन्थमनुसृत्य लक्षणस्य परिष्कारः प्रदर्शनीयः।
- 3.साकल्यस्य साध्याभावविशेषणत्वे दोषम् उद्भाव्य सिद्धान्तं निरूपयत।
- 4.द्रव्यं सत्त्वादित्यादौ अव्याप्तिं प्रदर्श्य खण्डयत।
- 5.अव्याप्यवृत्तिसाध्यकस्थले चतुर्थलक्षणस्य समन्वयः सविस्तरं प्रदर्शयत।

Unit-5

• लघूत्तरीयप्रश्नाः (1×10)

- 1.मणिकारोक्तं पञ्चमलक्षणं किम्?
- 2.किम् नाम व्यापकत्वम्?
- 3.किम् नाम व्याप्यत्वम्?

4. पञ्चमलक्षणे साध्यवत्त्वं केन सम्बन्धेन बोध्यम्?
5. पञ्चमलक्षणस्य केन लक्षणेन सह साम्यं वर्तते?
6. पर्वतो वह्निमान् धुमादित्यत्र हेतुतावच्छेदकसम्बन्धः कः?
7. को नाम भेदः?
8. एकं केवलान्वयिसाध्यकस्थलं सूचयत?
9. अधिकारभेदेन ___?
10. किं नाम विशेषणत्वम्?

• टिप्पणी (6×5)

1. साध्यवदन्यावृत्तित्वम्
2. चलनीयन्यायः
3. अत्यान्ताभावः
4. साध्यवत्वञ्च साध्यतावच्छेदक सम्बन्धेन बोध्यम्
5. पञ्चमलक्षणस्य केवलान्वयिसाध्यकसत्त्वम्

• दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (10×5)

1. मणिकारोक्तं पञ्चमलक्षणं ससमन्वयं प्रदर्शयत ।
2. पञ्चमलक्षणे वृत्तित्वासामान्यभावस्य स्वरूपं प्रयोजनञ्च प्रदर्शयत ।
3. पञ्चमलक्षणस्य वह्निमान् धूमादित्यत्र अव्याप्तिः कथमिति प्रदर्श्य निवारयत ।
4. अव्यावृत्तिसाध्यकस्थले पञ्चमलक्षणस्य समन्वयं प्रतिपादयत ।

5." सर्वाण्येव लक्षणानि कैवलान्वय्य व्याप्त्या दूषयति "इति ग्रन्थं विवेचयत ।